

Петренко І.М., доктор історичних наук, професор кафедри педагогіки, культурології та історії, Полтавський університет економіки і торгівлі (Україна, Полтава), petr-ir@rambler.ru

Видавнича справа на тлі історії повсякденності. Рецензія на книгу: Золотоніський книгодрук (кінець XIX – початок XX століття). Історико-бібліографічне дослідження / за ред. та упоряд. О.З. Силки. – Черкаси, 2012. – 232 с.

Petrenko I.M., doctor of historical sciences, professor of pedagogy, cultural and history, Poltava University of Economics and Trade (Ukraine, Poltava), petr-ir@rambler.ru

Publishing on the background stories of everyday life. Review of the book: Zolotonoshy publishing (the end XIX – beginning XX century). Historical and bibliographic research / under the editorship of and author originator O.Z. Sylka. – Cherkassy, 2012. – 232 p.

Петренко І.Н., доктор історических наук, професор кафедри педагогіки, культурології та історії, Полтавський університет економіки і торгівлі (Україна, Полтава), petr-ir@rambler.ru

Издательское дело на фоне истории повседневности. Рецензия на книгу: Золотоношское книгопечатание (конец XIX – начало XX века). Историко-библиографическое исследование / под ред. и автор-составитель О.З. Сылка. – Черкасы, 2012. – 232 с.

Оксана Силка – кандидат історичних наук, доцент Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького та вчений секретар його наукової бібліотеки, уродженка м. Золотоноша. Сфера її наукового зацікавлення – це прояви громадської самоорганізації населення України у період другої половини XIX – початку XX ст. Сучасний районний центр Черкаської області м. Золотоноша до 20-х рр. XX ст. входив до складу Полтавської губернії. За соціально-економічним розвитком на середину XIX ст. Золотоніський повіт був один із найвідсталіших повітів губернії. Ситуація докорінним чином почала змінюватися із початком роботи земства та виникненням низки громадських об'єднань. Одним із джерел, які дають нам уявлення про його роботу, про такі зміни є збережені місцеві друковані видання. У невеличкому містечку станом на кінець 1919 р. активно діяли три приватні друкарні, виявлення, не говорячи вже про систематизацію та аналіз, повного спектру продукції яких не стало предметом уваги дослідників.

Зібраний матеріал є чи не першою спробою створення зведеного репертуару книжкової продукції м. Золотоноша. Нам відомо, що першопочатковий задум укладача полягав у створенні лише бібліографічного покажчика, але, згодом, у процесі роботи над матеріалом, стало зрозумілим, що потрібно розширити горизонти.

Основне завдання, яке поставила перед собою упорядник, а саме «виявлення книжкового репертуару/друкованої продукції типографій м. Золотоноша з 1887–1919 рр.», вважаємо цілком виконаним. Виправданим є і вибір хронологічних меж дослідження: 1887 р. – заснування першої приватної друкарні Б.М. Гольдберга, кінець 1919 р. – період встановлення радянської влади у місті, адже з 20-х рр. XX ст. розпочався період вже радянського книгодрукування, характерними ознаками було одержавлення системи книговидавництва, поступова змістова ідеологізація та фіксування видань Книжковою палатою України.

Збірка матеріалів відкривається краєзнавчим нарисом «Друкована книга у Золотоноші: історико-тематичний аспект», у якому О.Силка систематизувала виявлений матеріал за наступними групами: 1) книги, зміст яких відображає діяльність окремих установ Золотоніського земства; 2) книги, зміст яких відображає діяльність органів

місцевого управління; 3) книги, зміст яких відображає діяльність освітньо-навчальних закладів Золотоніського повіту; 4) видання земських працівників та 5) книги, зміст яких відображає діяльність громадських, фінансових та громадсько-політичних об'єднань Золотоніського повіту. Науково цінним для місцевого краєзнавства є подані відомості довідникового характеру, які доповнюють, а іноді вперше оприлюднюють статистичні та персональні данні.

У другій частині видання «Бібліографічний покажчик» О.З. Силка виявила та перевірила на «de visu» 272 золотоніські видання. І не лише виявила, але і систематизувала їх у хронологічний покажчик із додатковими іменним та предметним. Джерельною базою для створення довідника стали книжкові видання та листівки, які є наявними у фондах Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського, Державної Російської бібліотеки (м. Москва), Російської національної бібліотеки (м. Санкт-Петербург) та ін. Цей розділ однаково цінний як для істориків, краєзнавців так і для дослідників в галузі краєзнавчої бібліографії.

До третьої частини «Золотоніська антологія» увійшли кілька до цього часу неперевідених текстів «золотоніських робіт» із біографічними нарисами про їхніх авторів – відомих у свій час культурних, громадських та політичних діячів. Це «Созвучия души» Юрія Светлого, «П'ять брисків пензля...» Олександра Грудницького та «Про землю» і «Українські революційні пісні» Михайло Злобенціва. Відзначаємо кропітку роботу О.З. Силки щодо пошуку матеріалів, які пояснюють факт, чому саме у Золотоноші були надруковані ці та інші видання.

Для нас, пріоритетним напрямком досліджень є антропологічно зорієнтована історія, яка ставить у центр дослідницького аналізу людину, її світобачення й поведінку. Займаючись історією повсякденності, відзначаємо в сучасній вітчизняній історіографії активно зростаючу тенденцію щодо появи людинознавчих студій та досліджень, які звертаються до проблеми «людини в історії». У цьому аспекті О.З. Силка провела вагомий підготовчу роботу, результати якої ми бачимо на сторінках «Золотоніського книгодруку». Вона збрала максимально повні персоніфіковані данні щодо автора чи упорядника кожної книги, встановила персональний склад кожної навчальної установи, громадсько-політичного об'єднання, видання про діяльність яких були опубліковані у Золотоноші. Загалом, на сторінках збірника зафіксовано понад 200 прізвищ людей, які працювали у місті та повіті.

Цікавою для нас виявилася інформація про те, що у Золотоноші були надруковані праці відомого у своїй галузі вченого-лісівода А.В. Новака, одного із активних членів київського відділу Російської монархічної партії І.Г. Храпаля, педагога-філолога М.А. Іустинова, знаного громадсько-політичного діяча С.П. Шелухіна, письменників Івана Тарасенка, В.С. Война, О.П. Островського та громадського діяча й видатного бандуриста М.О. Злобенціва (М.Домонтовича) та інших. Сподіваємося, що оприлюднений матеріал стане поштовхом до створення низки нових біографічних нарисів.

Переконані, що збірка «Золотоніський книгодрук» безперечно знайде свого читача серед краєзнавців і не лише Золотоніщини, але й інших регіонів. Вона може бути і певною відправною точкою у розробці українського краєзнавчо-бібліографічного напрямку.

* * *